

OVER SKIGARD`N

Utgiver: Landbruksforvaltningen i Folldal kommune
Enhet for Teknisk, Landbruk og Utvikling
Nr. 2/2022 Oktober

Landbruksforvaltningen i Folldal Kommune

Telefon: 62 49 10 00,

Epost: postmottak@folldal.kommune.no

Nettside: www.folldal.kommune.no

Husk å sende inn søknader produksjonstilskudd og RMP **i god tid** før aller siste frist
15.10.2022 klokka 23.59!

Innhold

1. LANDBRUKSPERSONELL I FOLLDAL KOMMUNE	2
2. SØKNAD OM PRODUKSJONSTILSKUDD PR. 1.10.2022 – DEL 2	3
3. STRØMSTØTTE FOR JORDBRUKSFØRETAK	5
4. RMP – REGIONALE MILJØTILSKUDD FOR JORDBRUKET	6
5. SMIL – ny søknadsrunde; SØKNADSRIST 15.OKTOBER	7
6. TILSKUDD TIL DRENERING	7
7. INVESTERINGSNIDLER DRIFTSBYGNINGER INNOVASJON NORGE 2023	8
8. ETABLERKURS HØSTEN 2022	8
9. HUSK JORDPRØVER - HØSTEN ER JORDPRØVETID!	9
10. INFORMASJON SKOGBRUK	9
11. LAGRING AV TALLE	10
12. GJERDEAKSJON OG RYDDING / UTBEDRING AV GJERDER	11
13. SPARE KOSTNADER TIL KUNSTGJØDSEL?	11
14. PROBLEM MED VÅND?	12
15. BONDENS NETTVERK I FOLLDAL	13
16. FJELLANDBRUKSKONFERANSEN PÅ OPPDAL – 7. NOVEMBER	13

1. LANDBRUKSPERSONELL I FOLLDAL KOMMUNE

Bjørn Gussgard, jordbrukssjef, vanligvis ikke tilstede fredager,
bjorn.gussgard@folldal.kommune.no

Anita Tellebon, fagkonsulent landbruk, anita.tellebon@folldal.kommune.no

Synnøve Steien Bakken, fagkonsulent landbruk, synnove.s.bakken@folldal.kommune.no

Anders Jensen, skogfaglig kompetanse som leies av Fellesforvaltningen Alvdal/Tynset, vanligvis kontordag i Folldal annenhver tirsdag (partallsuker).
anders.jensen@alvdal.kommune.no. For øvrig er det bare å kontakte Anders på kontoret på Storsteigen telefon 62 48 90 60 / 47 79 15 17.

2. SØKNAD OM PRODUKSJONSTILSKUDD PR. 1.10.2022 – DEL 2

Søknadsfristen er 15. oktober (telledato 1. oktober) på søknad om produksjonstilskudd i jordbruket og tilskudd til avløsning ved ferie og fritid (del 2 av søknaden). Søknad kan likevel leveres inntil 14 dager etter søknadsfristen, men utbetalingen reduseres da med 1 000 kroner for hver dag fristen er overskredet. Søknader som er levert innen søknadsfristen kan endres av søker innen 29. oktober uten reduksjon i tilskuddet.

Det kan søkes på: Tilskudd til avløsning ved ferie og fritid for 2022, husdyrtilskudd, tilskudd til økologisk areal og husdyr, tilskudd for bevaringsverdige husdyrraser, areal- og kulturlandskapstilskudd, tilskudd til dyr på beite, tilskudd til dyr på utmarksbeite, driftstilskudd til melkeproduksjon, driftstilskudd til spesialisert kjøttfeproduksjon. Pluss registrere dyr som gir grunnlag for avløsertilskudd og tilskudd for grovfôrareal.

I tillegg er det en etterregistrerings-frist 10. januar, for utgifter/opplysninger du får etter 16.oktober til 31.desember. Etterregistreringsfristen gjelder for avløserutgifter og dyr som er sanket fra utmarksbeite. Tilskuddet for søknadsåret 2022 utbetales så i februar 2023.

VÆR TIDLIG UTE MED Å SØKE

Ikke stol på at de preutfylte tallene i søknaden fra søknadsomgangen i fjor er riktige. Ta en sjekk på at arealet ligger i gårdskart før du fyller ut søknaden.

Søknaden er forhåndsutfylt med de landbrukseiendommene du fikk godkjent i produksjonstilskuddssøknaden din i fjor. Se over de forhåndsutfylte opplysningene og se at det er lagt inn korrekt(e) eiendom(mer), korrekt størrelse på arealene og korrekte markslag. Klikk på lenken "Kart"

ved den enkelte eiendommen for å se den i Gårdskart på Internett. Det er kun areal som er godkjent i gårdskart som kan registreres i søknaden. Vi anbefaler at du bruker «zoom in» på gårdskartet for å se at arealet er riktig. Har arealbruken endret seg fra i fjor, må du slette/endre de forhåndsutfylte arealopplysninger fra i fjor i årets søknad.

Det er kun arealer som er i drift det kan søkes tilskudd på. At arealet er i drift vil si at det minimum høstes en gang til beite eller slått i vekstsesongen. Hvis flere foretak har disponert og drevet det samme arealet i vekstsesongen, er det foretaket som disponerte arealet 1. august som skal føre opp arealet i søknaden. Vilåret om at arealene må drives aktivt betyr blant annet at det må være utført nødvendig jordarbeiding, såing/planting, gjødsling og høsting av arealet.

For grovfôrvekster og andre flerårige planter, må nødvendig jordarbeiding, høsting eller avbeiting være utført innenfor normale intervaller. Veksten må være etablert så tidlig at den kan høstes/beites samme år. Det gis ikke tilskudd for arealer som kun beitepusses, slike arealer skal ikke oppgis som arealer som drives aktivt.

Kalvingskrav for mjølkekyr og ammekyr For å få tilskudd for melkeku (kode 120) eller ammeku (kode 121), må kyrne du disponerer på telledato ha kalvet minst én gang i løpet av de siste 15 månedene (18 måneder for kyr av bevaringsverdig rase). Dødfødsel skal regnes som kalving, men kasting skal ikke regnes som kalving.

Disse begrepene brukes av Kukontrollen, og defineres slik:

- Dødfødsel: kalving 20 dager før ventet kalving eller senere og kalven er død, eller hvis kalven dør innen 24 timer etter kalving
- Kasting: kalving tidligere enn 20 dager før ventet kalving og kalven er død.

Kyr du disponerer på telledato som ikke har kalvet minst én gang i løpet av de siste 15 eller 18 månedene, skal du registrere som øvrige storfe (kode 119)

Dyr på beite Du kan søke om tilskudd for dyr som har beitet i minst:

- 12 uker i innmark og/eller på utmarksbeite.
- 5 uker på utmark - krav om 5 uker for å kunne søke tilskudd for dyr på utmarkbeite.

Hvis du har hatt dyr som både har vært på beite i 12 uker, og som har vært 5 uker på utmarksbeite som en del av de 12 ukene eller utenom disse, fyller du inn antall dyr i begge gruppene. Dyra må ha hatt hoveddelen av det daglige grovfôrinntaket fra beiting.

Refunderbare utgifter avløsertilskudd ved ferie og fritid Du kan få tilskudd til avløsning for utgifter til arbeidsoppgaver som det ikke er uvanlig at jordbrukere selv utfører.

Dette inkluderer (listen er ikke uttømmende)

- tradisjonell fjøsavlastning
- saueklipping
- klauvskjæring
- vedlikehold av driftsbygning i form av for eksempel maling eller snekkerarbeid
- rundballepressing
- jordarbeiding
- spredning av husdyrgjødsel
- gjerdehold
- beiterydding
- frakt av dyr til og fra beite.

Det gis bare tilskudd for selve tjenesten (arbeidet) som er knyttet til husdyrholdet. Utgifter skal som hovedregel oppgis uten merverdiavgift. Utgifter til feriepenger og arbeidsgiveravgift som følger av slike tjenester gir grunnlag for tilskudd til avløsning.

Det gis **ikke** tilskudd til (listen er ikke uttømmende)
-varer som blir benyttet under tjenesten
-utgifter til leie av maskiner

Oppramsingen av hvilke tjenester som kan og ikke kan gi grunnlag for utbetaling av tilskudd er ikke fullstendig, men veiledende. Er du i tvil om en tjeneste kan gi grunnlag for tilskudd eller ikke, ta kontakt med kommunen din i god tid før søknadsfristen.

I søkeveiledningen til produksjonstilskudd og avløsertilskudd finner du forklaring på hvordan du fyller ut søknad om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket. Veiledningen går kronologisk gjennom søknaden. Les mer her:

[Produksjonstilskudd og avløsertilskudd - søkeveiledning - Landbruksdirektoratet](#)

Vi anbefaler at du er tidlig ute med å søke. Det går an å starte utfyllinga av søknaden og gå inn igjen seinere å gjøre den ferdig. Dersom du trenger veiledning, ta kontakt med landbrukskontoret ved Synnøve. Søknadsfristen er 15. OKTOBER, men vi oppfordrer alle til å sette seg inn i søknaden og søke så tidlig som mulig etter 1.oktober.

Kommunen skal gjennomføre kontroll av minst 10 prosent av søknadene hvert år. Der det er avvik mellom opplysningene søker har gitt i søknaden og resultatet av risikobasert kontroll, og søkers feilopplysninger ville kunne medført en urettmessig utbetaling av tilskudd, skal kommunen alltid vurdere om det er grunnlag for avkorting.

3. STRØMSTØTTE FOR JORDBRUKSFØRETAK

Registrering som er gjort for strømstøtte desember 2021 – mars 2022 videreføres ikke. **NB: Den som ønsker strømstøtte for jordbruksforetak må derfor registrere seg på nytt for perioden fra og med april 2022.**

Fristen for å registrere seg på nytt var 30. september 2022. Den som ikke har registrert seg innen fristen vil ikke få strømstøtte utover 5.000 kwh pr måned (som gjelder for alle husholdninger) for 2. kvartal 2022. Den som registrerer seg innen 30. november vil berge strømstøtta for resterende del av perioden med 3. og 4. kvartal 2022 og 1. kvartal 2023.

For jordbruksforetak gis strømstøtte for 80% av kostnadene over 0,70 kr pr kwh eks. mva for hele perioden april 2022 – mars 2023. Beregning av støtte hensyntar mva. Næringsdrivende kan få fradrag for inngående mva. Det medfører i realiteten at foretaket blir kompensert for 100% av kostnadene over 0,70 kr/kwh for all strøm som blir utgiftsført. Men så kommer jo nettleie i tillegg.

Registrering for strømstøtte gjøres hos Landbruksdirektoratet på denne linken her:

[Strømstøtte for jordbruksforetak - Landbruksdirektoratet](#)

Med de internasjonale begivenheter som utspiller seg, kan energisituasjonen i både Europa og Norge bli svært krevende kommende vinter. Det kan være klokt å registrere seg for strømstøtte først som sist – uansett prissone for strøm. Å ha kontroll på strømstøtte og egen energipris er en del av beredskapsarbeidet på hvert enkelt gardsbruk, for mest mulig sikker videreføring av matproduksjonen.

4. RMP – REGIONALE MILJØTILSKUDD FOR JORDBRUKET

Søknadsfrist 15. oktober

Her er noen av tiltakene foretak som driver vanlig jordbruksproduksjon kan søke tilskudd til

- drift av seter (mjølkeproduksjon), § 10
- [skjøtsel av kulturhistoriske områder \(seterareal/dyrkingsfelt i fjellet\)](#), § 13
- [miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel](#), §§ 20-23
- drift av bratt areal, § 4
- ingen jordarbeiding om høsten (gjelder areal med kun ettårige vekster, eks grønnfôr) § 14
- klimarådgiving § 26a (Obs: to-til-en rådgiving gjelder kun for grovfôr og melk)

 Statsforvalteren i Innlandet

VEILEDNINGSHEFTE 2022

Mer og utfyllende informasjon med oversikt over alle tiltak, veileder med forskrift, lenke til elektronisk søknadsskjema - kan du finne her:

[Regionalt miljøprogram for jordbruket | Statsforvalteren i Innlandet](#) et anbefales å sette

seg godt inn i regelverket før det søkes, og spesielt vilkårene for de enkelte tiltak. Veileder og forskrift må sees i sammenheng, regelverket for de forskjellige tilskuddsordningene i RMP kan være kompliserte og vanskelig å forstå. Feil opplysninger i søknaden skal vurderes for avkorting av tilskudd.

Kommunen skal gjennomføre risikobasert kontroll på minimum 5 % av søknadene.

For spørsmål og veiledning til tilskuddsordningen, kontakt Anita på landbrukskontoret, tlf 62 49 10 00 eller epost: anita.tellebon@folldal.kommune.no

Søknad om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Innlandet

Søknadsfrist 15. oktober 2022

Om noen ønsker hjelp i forbindelse med utfylling av søknaden, kontakt oss på landbrukskontoret. Ring gjerne på forhånd for å avtale tid.

Viktige erfaringer fra tidligere søknadsomganger:

- Det kan se ut for at flere søkere kan være berettiget tilskudd til «drift av bratt areal», så sjekk ut dette for arealet du har drevet i 2022.
- Det kan se for at noen flere kan være berettiget tilskudd til «beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark» § 6: Deler av Einunndalen er merket som «verdifulle kulturlandskap» - de som beiter areal definert som innmarksbeite (i AR5/gardskart) i dette området, er berettiget tilskudd etter § 6 (med forbehold om at vilkår i regelverket oppfylles). I tillegg kommer tilskudd til «skjøtsel av kulturhistoriske områder (seterareal)». En del av dere kan altså få to forskjellige tilskudd på samme areal. Er du usikker på om noe av ditt seterareal kommer inn under § 6, ta kontakt med Anita på landbrukskontoret.
- Ikke søk på mer areal enn det regelverket tilsier! F.eks er det maks 20 dekar pr seter for tiltak «skjøtsel av kulturhistoriske områder» § 14. Har du ei seter hvor du driver 30 dekar, da søker du tilskudd til 20 dekar, ikke 30.

- «Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel» §§ 20-23 – komplisert regelverk. For alle tiltakene her er det viktig at du har gjødslingsplan og at det gjøres skiftenoteringer som viser faktisk sprededato og gjødselmengde spredd pr dekar. Arealet det søkes tilskudd for skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret. Om du søker tilskudd til «spredning om våren eller i vekstsesongen på etablert eng, § 20» - må all husdyrgjødsel foretaket disponerer, spres om våren eller i vekstsesongen. Dersom foretaket må spre noe husdyrgjødsel etter siste høsting, er du ikke berettiget tilskudd etter §20.

5. SMIL – ny søknadsrunde; SØKNADSFRIST 15.OKTOBER

I år har vi igjen noe SMIL-midler som følge av at midler er inndratt på grunn av at prosjekter ikke er gjennomført innen arbeidsfristen. Disse midlene kan vi benytte til nye SMIL-prosjekter i år.

Vi har derfor åpnet for en ny søknadsrunde med søknadsfrist 15. oktober!

Formålet med SMIL er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Tiltak i seterområder er høyt prioritert i de lokale tiltaksstrategiene for SMIL, og da spesielt restaurere/bevare seterbebyggelse og tiltak for å opprettholde aktiv seterdrift med mjølk. For forurensnings- og klimatililtak er det mulig å få SMIL til f.eks hydrotekniske tiltak -

utbedring/supplering, dekke over eksisterende gjødsellager, eksterne gjødsellager/satellittlager.

For mer informasjon, mer detaljert oversikt over hva det kan søkes SMIL til, lokale tiltaksstrategier og lenker til regelverk og elektronisk søknadsskjema, følg denne lenken:

[Spesielle miljøtiltak i jordbruket \(SMIL-midler\) - Hovedportal \(folldal.kommune.no\)](#)

Vær oppmerksom på at om du har fått inndratt SMIL-midler som følge av at arbeidsfristen er gått ut, og prosjektet ikke er igangsatt, kan du søke på nytt for samme prosjekt.

For spørsmål til ordningen, kontakt Anita på landbrukskontoret, tlf 62 49 10 00 eller e-post: anita.tellebon@folldal.kommune.no

6. TILSKUDD TIL DRENERING

Det er mulig å søke om tilskudd til drenering av jordbruksjord som tidligere er grøftet. I årets jordbruksforhandlinger ble partene enige om å øke tilskuddssatsene for drenering fra 1. juli; Tilskudd til systematisk grøfting, profilering og omgraving utgjør nå 2.500 kr pr dekar. Ved annen grøfting kan det gis 38,- kr pr løpemeter grøft begrenset oppad til 2.500 kr pr dekar berørt areal. Her er lenke til side med mer informasjon og elektronisk søknadsskjema:

[Tilskudd til drenering av jordbruksjord - Landbruksdirektoratet](#)

7. INVESTERINGSMIDLER DRIFTSBYGNINGER INNOVASJON NORGE 2023

Som kjent har det vært stor etterspørsel etter Innovasjon Norge sine midler for tilskudd til investeringer tradisjonelt landbruk i Innlandet fylke. Løsdriftskravet for storfe har skapt store behov for midler nå i åra fram mot 2034. Det er forventa at prosjekter med ombygging fra båsfjøs til løsdrift skal ta mye av potten også for 2023.

Ombygginger fra båsfjøs til løsdrift er gitt anledning til å sende inn søknaden allerede fra november 2022. Øvrige prosjekter må vente med å sende inn søknad til 01.01.2023. Erfaringa de seinere åra er at søknaden helst bør være sendt inn ganske tidlig i januar for å ikke havne for langt bak i køen. De seinere åra har søknader sendt inn fra februar og utover ikke blitt vurdert, da det allerede har vært mye mere søknader enn tilgjengelige midler.

Den som har planer om å søke Innovasjon Norge om tilskudd til investeringer for 2023 bør ta kontakt med landbrukskontoret snarest. Ta kontakt med jordbrukssjef Bjørn Gussgard.

Innovasjon Norge sine prioriteringer for 2022 var:

- Melkeproduksjon. Med særlig vekt på ombygging til løsdrift for små og mellomstore bruk mellom 15-30 årskyr
- Ammeku, sau og geit, nødvendig oppgraderinger skal prioriteres foran kapasitetsutvidelser.
- All økologisk produksjon forutsatt marked.
- Varige investeringer innen grønnsaker, frukt og bær.
- Lager og tørkeanlegg til korn.

Hva som blir prioriteringene for 2023 er ennå ikke fullt ut avklart, men det forventes en del av det samme som for 2022. Det forventes at IN fortsatt vil være restriktiv på støtte til driftsbygninger for sau, men det har siste par åra vært noe mulighet i forbindelse med modernisering uten økning i kapasitet der søker er ungdom under 35 år.

Fra og med 2023 har staten økt sin maksimale utmåling av tilskudd til 40% av godkjent kostnadsoverslag med øvre grense 3,5 million i tilskudd pr prosjekt. Tilskuddet for bruk av tre i bygningen er også endret. Det vil nå basere seg på mengde tre (m3) som går med til prosjektet. Tilskudd til gjødselkummer gis bare til lager med fast toppdekke, og med inntil 25% støtte inntil maksimalt kr 200.000.

Nytt for 2023 er også at vil bli åpna for støtte til ressurskartlegging i forkant av investeringsprosjektet. Men støttesats eller kostnadsramme er ikke avgjort pr nå.

8. ETABLERKURS HØSTEN 2022

Høsten 2022 startes nytt tilbud om etablerkurs i regionen (første samling 18. oktober). Kurset har 6 samlinger, med halvparten digitale og halvparten fysiske samlinger. De fysiske samlingene blir på Tynset.

I tillegg til selve kurset får du tilbud om inntil 4-6 veiledningstimer underveis eller i etterkant av kurset, individuelt eller i grupper for temaer som du ønsker spesielt å få belyst.

[Mere informasjon finner du her.](#)

9. HUSK JORDPRØVER - HØSTEN ER JORDPRØVETID!

- *Spesielt i forhold til krav til gjødslingsplan i jordbruket*

Har du jordprøver som er 8 år eller eldre? Da er det på tide å ta nye nå i høst! Landbrukskontoret har jordbor for utlån, skjema og prøveesker – ta kontakt i dag!

Alle foretak som søker produksjonstilskudd i jordbruket, skal utarbeide årlig jordprøvebasert gjødslingsplan for alt jordbruksareal foretaket disponerer. Med «alt» jordbruksareal menes fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite – alt areal det søkes produksjonstilskudd for, skal med i plana!

Dersom foretak som søker produksjonstilskudd ikke har gjødslingsplan skal tilskuddet avkortes, jfr. *Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket* § 11.

Regionalt miljøtilskudd kan også bli avkortet om gjødslingsplan mangler eller er mangelfull.

De viktigste kravene til en gjødslingsplan er at

- planen skal utarbeides **før** hver vekstsesong
- planen skal omfatte **alt** jordbruksareal foretaket disponerer
- jordprøver skal ikke være eldre enn 8 år.
- for leiejord skal det foreligge jordprøver senest fra og med 2. leieår
- foretak med husdyr skal beregne forsvarlig mengde forbruk av husdyrgjødsel for kommende vekstsesong.
- planen skal legge opp til en forsvarlig mengde gjødsel på alt areal

Formålet med gjødslingsplanlegging er å utnytte næringsstoffene i gjødsel på best mulig måte for å gi gode avlinger, samt begrense forurensing. Det vises for øvrig til [«Forskrift om gjødslingsplanlegging»](#) og spesielt § 3 Gjødslingsplan.

Dersom du ikke har nye nok jordprøver til å utarbeide en fullverdig gjødslingsplan for neste år, bør du absolutt nytte høsten til å få tatt nødvendige jordprøver!

Mangler du kompetanse til å lage gjødslingsplan, kan f.eks Norsk Landbruksrådgiving utføre denne tjenesten. De har kontor på Tynset. [Jordprøver og gjødslingsplan | NLR Innlandet](#)

10. INFORMASJON SKOGBRUK

Følgene tiltak/ skogkulturinvesteringer gis offentlig tilskudd i Folldal kommune 2022

- Markberedning – 40 % av kostnaden eks MVA
- Planting/ supplering – 30 % av kostnaden eks MVA + klimatilskudd for tettere planting
- Ungskogpleie – 40 % av kostnaden eks MVA. (maks tilskudd kr 250 / dekar)
- Gjødsling av skogsmark – 50 % av kostnaden eks MVA (**utgår** pga gjødselpris/tilgang)

- Manuell 1. gangs tynning, hogstklasse III med satser kr 150/ m3 eller inntil kr 450/ dekar

Restkostnader som ikke dekkes med tilskudd kan dekkes med **skogfond** (unntatt tynning).

Alle krav om bruk av skogfond og søknader om tilskudd sendes til kommunen på felles standard-skjema eller føres digitalt med pålogging via bankID på nettsiden skogfond.no.

Generell frist for levering av søknad om tilskudd: **25.11.2022**. Søknad om tilskudd til *tettere planting* har samme frist: **25.11.2022**. Aktuelle søknadskjema og utfyllende informasjon med vilkår finner du på landbruksdirektoratet.no eller på kommunens hjemmeside.

Ta kontakt for mer informasjon!

Kort om tømmer og markedsutsikter:

Generelt er det nå grei avsetning på tømmer fra vår region med brukbare priser både på skur, spesial-kvaliteter og massevirke. Det ventes at avsetningen på **skurtømmer** vil stagnere mot årsskiftet, og at virkesprisene kan bli redusert. Når det gjelder avsetning for **massevirke** forventes et stabilt marked med en mulig prisøkning etter årsskiftet.

11.LAGRING AV TALLE

Husdyrgjødsel med minimum 25% tørrstoff og som omdannes under lagringsperioden kan lagres direkte på bakken. Slike hauger skal skjermes mot overflatevann og bør legges på en plass der ikke smeltevann eller overflatevann renner gjennom haugen.

Det som ikke er tillatt, er å kjøre tallen ut i små hauger på jorden om høsten for å forberede spredning og nedmolding til våren. Dersom tallen kjøres ut i slike småhauger skal dette fullføres med utjevning og nedmolding før vinteren.

Talle med mye tilsetning av flis eller halm får et høyt C/N forhold. Det betyr at det er mye cellulose og karbon i forhold til tilgjengelig nitrogen. Når bakteriene skal bryte ned cellulosen fikserer de nitrogen fra omgivelsene. Man kan da få «omvendt» gjødseleffekt ved at bakteriene i gjødsla fikserer nitrogen fra jorda. Husdyrgjødsel med mye halm eller flis bør derfor ikke brukes på jorda før den er kompostert i minst ett år og bakteriene har gjort mye av jobben med å bryte ned cellulosen.

12.GJERDEAKSJON OG RYDDING / UTBEDRING AV GJERDER

Også i 2022 har vi gått gjennom en del områder for å registrere gjerder som vil kunne være til fare for beitende husdyr og vilt. Det vil bli sendt ut brev til eiere i løpet av kommende vinter i de tilfeller hvor vi har observert gjerder som er for dårlige.

Som vi har informert om tidligere, er gjerdeplikt mot utmark privatrettslig og kommunen har ikke myndighet til å pålegge noen å utbedre eller fjerne gjerde, men vi kan henstille. Gjerder som ikke lengre har en funksjon, bør fjernes og gjerder som trengs rundt dyrka jord bør settes i stand. Innenfor statsallmenningen har Statskog og fjellstyret større myndighet til også å gi pålegg, og setre og dyrkingsfelt der gjerder ikke vedlikeholdes kan falle i det fri.

De alvorligste tilfellene som i størst grad er til fare for husdyr og vilt vil bli vurdert rapportert til Mattilsynet, som har myndigheten etter dyrevelferdsloven og kan pålegge opprydding eller utbedring og gi bøter dersom pålegget ikke oppfylles.

Ved fjerning av dårlige gjerder er det viktig å være oppmerksom på at *noen ganger er gjerder grensemerking*. Da kan en sette igjen noen gjerdestolper som viser grensa dersom et gjerde fjernes.

13.SPARE KOSTNADER TIL KUNSTGJØDSEL?

Vi står foran en vinter og en ny vekstsesong med uforutsigbare priser på kunstgjødsl, og muligens også usikkerhet i forhold til levering og produksjon. Den som har muligheten økonomisk bør vurdere å bestille kunstgjødsl for neste sesong allerede nå.

Det anbefales også å gå gjennom gjødselkjøpet litt ekstra i år. Det er mulig å «spare seg til fant». Det kan være ennå dyrere å få for liten avling enn å spare ved gjødselkjøp, og for svak gjødsling kan også gi dårligere grovforkvalitet. Likevel er det noen punkter mange bør kikke litt mere på – nå som utlegget for gjødselkjøp er så stort:

Mere åpen åker? Nitrogenet i husdyrgjødsla tas best vare på i åpen åker med rask nedmolding. Større andel av åpen åker med ettårige grønnforvekster vil kunne erstatte mere kunstgjødsl med husdyrgjødsl.

Spredning av husdyrgjødsl på etablert eng – rett tid og rett utstyr? Ved spredning på eng er værforholda viktig for å unngå tap av N til luft. Minst tap av N blir det ved fuktig vær/regn og lite vind. For metoder vil slangespredning eller nedlegging ved ellers like forhold kunne gi minst tap av N. Dersom en treffer med rett tid og eventuelt metode kan tilførsel av kunstgjødsl reduseres.

Mere kløver? Mere kløver i enga vil gi mere N-fiksering fra lufta og mulighet for å senke tilførsel av N med kunstgjødning. Rødkløver er mest egna for volum til slått, mens kvitkløver er mere egna for hyppig beiting. Bland gjerne inn ekstra med kløverfrø i blandingene, og husk å satse på vintersterke sorter. 20% kløver av frøet er bra. Og det viktigste er at skal du få fram kløveren utover i engåra må du faktisk redusere N-gjødsling litt – da konkurrerer kløveren best med grasartene.

Ikke bruk gjødselplanen ukritisk! Gjødselplan fra NLR eller egne planer lagd med dataprogram vil stort sett foreslå gjødsling for maksimal avling. Planlegger kjenner ofte ikke detaljene på hver enkelt gard, Endel har jo såpass med areal at avlinga som høstes er mindre enn norm. Mange bør gjødsle etter norm, mens andre bør senke mengden fordi avlingsnivået er lavere.

14.PROBLEM MED VÅND?

Vånd er til tider en stor plage. Det er fare for at mildere vintre uten de hardeste kuldeperiodene vil kunne være en fordel for vånd. Folldal kommune deltok i et prosjekt sammen med nabokommuner i Gudbrandsdalen og Norsk Landbruksrådgiving for cirka 10 år siden. Vånden ser ut til å trives best i eldre og ugrasbefengt eng. Noen konklusjoner fra den gang var:

-Det er effektivt å redusere mattilgangen. Vånd liker rotgras med kveke, høymole og løvetann. Fornying av enga med pløying kan hjelpe. Eventuelt kan det forsterkes med kjemisk plantevern. Kveka bekjempes med Roundup sprøyting før pløying. For høymole og løvetann er det mulig med sprøyting i engperioden, Alternativ er brakklegging med gjentatt skålharving eller å dyrke ettårig grønnfôr i 2-3 år som tyner det flerårige ugraset.

-God plantekultur gir gode plantebestander av kulturgraset som igjen gir mindre plass til ugraset.

-Pussing av jordekanter med beitepusser fjerner yngleområder for vånden.

-Vånden oppformerer seg gjennom sommeren og blir mest tallrik til 2. slått. En tidlig 2. slått vil kunne redusere problemene. Likeså kan en vurdere å beite de arealene som er mest ramma, framfor høsting med slått.

-Å slette ut jordhaugene med moseharv eller beitepusser rett før vinteren om høsten forstyrrer vånden og gjør den mere sårbar før vinteren. Det samme bør en gjøre om våren der det er spor etter vånden.

-Høstpløying kan være bedre enn vårpløying, da det gjør vånden mere sårbar rett før frosten kommer.

For mindre områder kan det også vurderes eksos eller karbid eller vanlige rottefeller. Men slike metoder vil være svært arbeidskrevende. Ulempen med rottefeller er at de også kan skade bla. katter, hunder eller andre dyr. Vanlig rottegift har dårlig effekt på vånd fordi K-vitamin er motgift. K-vitamin finnes i store mengder i plantematerialet som vånden spiser.

15.BONDENS NETTVERK I FOLLDAL

Det kan være tøffe tider for mange. Kostnadsøkninger og rentehevinger kan gi utfordringer. Og det er jo også alt det andre som i blant kan dukke opp underveis i livet. Det er sjelden bra å gå med problemer for lenge alene. En del problemer kan i blant vokse seg store dersom man skyver ting framfor seg.

Bondens nettverk er til for gardbrukeren, og man velger selv hvem man vil kontakte. Gardbrukeren har selv styring på hvor mange som blir involvert i hver enkelt sak.

Du finner inngang til Bondens Nettverk i Folldal via denne linken:

[Landbruk - Hovedportal \(folldal.kommune.no\)](http://Landbruk-Hovedportal(folldal.kommune.no))

16.FJELLANDBRUKSKONFERANSEN PÅ OPPDAL – 7. NOVEMBER

Fjellandbrukskonferansen på Oppdal arrangeres mandag 7. november. Årets tema er fjellandbruket framover, økonomistyring i usikre tider, teknologi samt parallelle fagseksjoner på sau, ammeku, mjølkeku.

Årets trekkplaster er landbruksminister og matminister Sandra Borch.

Påmelding gjøres innen 24. oktober gjennom linken <https://forms.gle/ZoXgsjUfVS3BYpCC8>
Deltakeravgift er kr 850,- inkludert lunsj.

<https://www.oppdal.kommune.no/aktuelt/fjellandbrukskonferansen-2022/>

